

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szög 1 frt; 200 szög 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szög 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	---	---

Tartalom. Pünköst. D. L. — Megújulás. Kiss Ferencz. — Tárca. Pünköstkor. Szabolcska Mihály. — Közügyeink. Utóhangok az esztári lelkészválasztáshoz. Dávidházy János. — Egy megtörtént dolog. Szűk Károly. — Külföld. — Külföldiek. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Pünköst.

Mielőtt eltávozott volna tanítványai köréből a szeretett Mester; mielőtt az elhagyatottság leverő tudata, az elválás szorongó érzete keblök rejtekébe néma bú gyötrő kínait ülteté: megígérte volt Jézus az apostoloknak: „Imé én elküldöm ti reátok az én Atyámnak ígérését“, vagyis a vigasztaló Szent Lelket.

A tanítványok remény és aggodalom kettős érzetével keblökben várták az ígérlet valósultát. S íme: „Az ígérlet teljesedett: Szent Lélek Isten küldetett a búsongó tanítványokra“.

Ez örök emlékű esemény újul föl lelkünkben ma, midőn a Szent Lélek kitöltetésének emlékünepe hívja öröme a keresztyénség millióit, mert egy ily napon — az első pünköst napján — „a tanítványok örömmel és Szent Lélekkel bételnek vala“.

Óh nagy nap, diadalünnepe Krisztus anyaszentegyházának! Felújul lelki szemeink előtt az első pünköst dicső képe, melyen szebben ragyog az igazság nagyszerű győzedelme, mint fejedelmi koronán a csillogó gyémántok. Az üldözött igazság diadallal emelkedik ki sötét sírjából; az ellenségtől megfélemitett apostolok bátor lélekkel szállnak sikra, arcukat vigasz öröme, szívüket erő és lelkesültség szállja meg; a reszkető zergék rettenthetlen oroszlánokká válnak; Péter apostol felemeli lángra gyújtó szavát, az elbámult sokaság előtt hirdetvén Krisztus evangéliomát s zeng ajkairól az íge: „Térjete meg; és keresztelkedjete meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnöknek bocsáuatjokra: és veszitek a Szent Léleknek ajándékát“;

„a kik azért örömet vevék az ő beszédét, megkeresztelkedének és megsaporodának azon a napon mintegy háromezer lelkekkel“.

Ámde, ki festhetné teljes pompájában az evangéliom fénylő napját, midőn annak sugarai az első pünköst reggelén átderengték a szunnyadó lelkek sötét éjjelét, s mennyei világosság lön lövelve a lélek egére, s hitbuzgóság égi szövétneke gyúlt lángra a keblek rejtekén?!

Ámde, mily sokszor támadt azóta hitközöny lohasztó szele, mily sokszor dúlt vihar, mely eloltására tört ez égi lángnak?! Csak egy pillantás a keresztyénség történelmének könyvébe s minderről meggyőződhetünk!

Méltán zendül meg azért füleinkben a kérdés: „Vettetek szent Lelket?“, mert midőn szemünk előtt föltárul az égiek iránti elhidegülés szomorú látványa, mely jelenséggel — fájdalom — gyakran találkozhatni korunkban; vagy midőn a vallásegynlőség jelen korában, tényleg ennek lépten-nyomon homályba merültét látjuk, szemléljük: önkénytelenül is előtérbe lép a kérdés, ha vajjon az első pünköst-szülte lelkesültség lángja hova tünt, hitbuzgóság, szeretet melege miért oly idegen a keblekben?

Messze vezetne ezen s ehhez hasonló kérdések bonczolgatása, fejtegetése s rövid hírlapi cikkben még vázlatos felelet sem volna adható. Csak annyi most a czélom, hogy gondolat gondolatot szüljön, hogy a pünköst irányítsa lelkünket ég felé tekinteni!

Vegyük eszünkbe az anyagelviség jelen korában az intést: „Ne szeressétek felettébb e világot, sem azokat, melyek e világban vannak“. Emlékezve az első pünköst eseményeire, eszünkbe véve hitelödeink hitbuzgóságát: legyen munkás mindnyájunk keblében a Szent Léleknek jóra vezérlő ereje; munkás hittel, vallásos lelkesültséggel lobogtassuk Krisztus zászlóját; bátran előre, hogy induljanak utánunk népek milliói; hogy legyen e föld hit virágainak

viruló kertje, melyre népek, nemzetek boldogságának felhőtlen, tündöklő napja hintse éltető sugarait!

Ekként legyen munkás nálunk a Szent Lélek áldott ereje e pünkösztben s állandóan!

D. L.

Megújhdás.

— Gondolatok egyházirodalmunk felől. —

(Folytatás.)

A harmadik tényező, mely a theologiai tudományok pangását okozza, mely ok is, okozat is egyszerre, a gyakorló lelkészek talán többségénél a szakképzettség hiánya, a theologiai tudományokban való járatlanság, az azok iránti érzék teljes megromlása. Súlyos vád ez, érzem, de egyesek kedvéért ha felfüggesztem is igazságának hatályát, a nagy többségre nézve kénytelen vagyok fentartani. Óh de szomorú illusztrációkkal szolgálhatnék e téren, még nagy gyülekezetek lelkipásztorait illetőleg is, kiknek ma nincs annyi theologiai képzettségük, a mennyivel egykor az iskolából kikerültek, pedig még annál sem volna szabad senkinek megállapodni. És ennek ők csak részben okai, részben époly hibás ebben a rendszer és az iskola. Az a rendszer, mely azt tartja, hogy a theologia elméleti, tudományos részével foglalkozni csak a theol. tanárok kötelessége, a lelkésztől pedig elég, ha hetenként kétszer prédikál, és az az iskola, mely ismerethalmazt nyújt ugyan, de igazi érdeklődést és irányt a tovább munkálkodásra sem bent az iskolában, sem az életre nem ad s a mai rendszer mellett nem is adhat.

Hadd próbálom ez állításomat kissé körvonalozni és itt kiindulási pontul, — minthogy a többi intézeteket nem ismerem, habár hiszem, hogy a viszonyok nagyjában ott is azok, — csak azon benyomásokat veszem, melyeket a debreczeni theologiai akadémiai rendszer reám tett. A tanár és tanítvány érülködése egyedül csak a tanteremre szorítkozik, nyolez hónapig a tanár prelegál, két hónapon keresztül a növendékek nem colloquálnak, hanem — felelnek. Ebből áll az egész cursus, de az előadott s beemlézett tananyag feldolgozásáról, egyes szakok, vagy részletek tovább fejlesztéséről szó sincs, a mit a tanároknak óraszámával s más nem tanári teendőkkel való elhalmozása meg sem enged. Az írásbeli dolgozatok csak predikáció-írásból állanak, egyéb s tulajdonképeni tanulmányt kívánó munkát senki sem sürget. Így a tanszabadságot először csak most élvező s egyébként is az indulatok forrongó áráján hánykódó ifjú minden komolyabb munka és irány nélkül átvez a nyolez féléven s rá nézve a szorgalomszak tulajdonképen csak nyolez hónapot vesz igénybe az egész négy esztendőből. Hogy a többi idő alatt a bentlakásra kényszerült ifjúság $\frac{1}{10}$ -edrészé mit csinál, arról sivár emlékeink vannak mindnyájunknak, kiket szegénységünk a „kaszárnya-rendszer“-re utalt.

Ekkor kikerül az ifjú az életbe oly szánandóan szűk látkörrel s gyarló elméleti képzettséggel, — mert a fel nem dolgozott ismeretanyagot, ha még úgy beszédte is, tudománynak, még kevésbé szakképzettségnek nem tarthatom, — hogy még csak roppant elmaradottságát s a tulajdonképeni ezutáni tanulás szükségét sem képes belátni, hanem az egyszeri végzett tanulóval, ki zsebében az oklevéllel ballagott ki a portán, felsóhajt: „no, hála Istennek, mindent tudok!“

Melyik századik káplánnak jut osztályrészül a szerencse, hogy oly lelkész mellé jusson, kinél a papi állás nem sine cura és robotba prédikálás, hanem a tovább képzés, folytonos munkásság és szellemi foglalkozás igazi felsőbb iskolája, a ki mellett benne is megmozdul a hivatásérzet, az ügybuzgóság, élénk önvád a multért s nemes elhatározás a jövőre?! Itt talál ő a valódi tanárra, a ki nem prelegál ugyan, de tanít, nem osztályoz, de emberré tesz. Ez azonban csak kivétel, mert az ilyen lelkész is — kivétel. Már most a káplánok legnagyobb része szintén csak dégáló papok mellé kerülván, hol vegye az ösztönt, mit magával nem hozott, a tudvágyat, mikor az a főnököt sem bántja, a képzettséget, mikor vidéken predikációs könyvnél egyéb theologiai művet alig talál? Egynémilyekben mégis feltámad a jobb érzés, valami úgy sugja neki, hogy aligha nem várna ő rá magasztosabb feladat is, mint a pályázatokot lesni s elhatározza, hogy hozzá fog az iskola mulasztásait pótolni, valami szakban magát tökéletesíteni s e téren egykor önállóan munkálni. De haj! a könyvtártól már elesett, mely egykor ott ásított rá, de a melyre akkor senki sem utalta; szakot választani nem tud, mert mind egyforma homályos előtte, most próbálja ezt, majd amazt, tiszta fogalmi egyikről sincsenek s így hányódik, ingadozik, kapkod, de lelke megállapodásra jutni nem tud. Keservesen gondol vissza az iskolára, mely őt nem tájékozta, mely útmutatással el nem látta, mely önálló szellemi munkálkodásra nem képesítette, szóval mely lelkének irányt nem adott. Az így töprengőknek két ötöde aztán csatlakozik a semmit nem tevőkhöz, két ötöde minden alkalmat megragad, hogy több jóakarattal, mint képességgel szellemi morzsáit előhordja s pl. a kurátor-választásról heteken keresztül vitatkozzék s csak egy ötödrész ha tud irányt találni s azon előretörni. Így lesz aztán érthető az a közöny, — melyet fentebb a theologia iránti érzék teljes megromlásának neveztem, — mely nálunk minden tudományos theologiai jelenséget és mozgalmat fogad, illetve nem fogad s így fejthető meg az a körülmény, hogy lelkészeink legnagyobb részénél oly fokú szakképzettséget sem találunk, mint a mily mértékben azt minden más pályán az illetőknél láthatjuk.

Hogy az említettem három ok megléte mellett theologiai tudományos irodalom nálunk mindeddig nincs s lehető nem is volt, az nagyon természetes, mert ezek a legszorosabb ok és okozati összefüggésben állanak egymással.

Ha tehát azt akarjuk, hogy ez ezentúl másképen legyen, először is változtatnunk kell ez abnormis állapotokon s hogy az irodalmi újjászületés létrejöhessen, összes eddigi viszonyaink regenerációján kell kezdenünk. Qui vult finem, debet etiam velle media!

Kiss Ferencz.

(Vége köv.)

Tárcza.

Pünkösztkor.

Ismertelek már kis gyerekként . . .
Mikor még más játékra kel,
Engem hiába várt az erdő,
Tömérdék hangos fészkelivel;
— Öreg eperfánk a tanúja,

Ki látta nem egy könnyemet,
Míg — óh ma már édes parancsra,
Először megismertelek:
Szentlélek Isten!

Kedvem szerint sehogyse' volt bár,
— Ma is incselg a kép velem,
A mint jó nagyapám ölében
Vén bibliánk betűzgetem! —
Ott láttalak mégis kiszállni,
Az ámuló sorok közül;
Zúgó szelednek zendülése,
Először ott ölelt körül,
Szentlélek Isten!

És arcom a mint lángra gyujtá
Csodálatos történeted,
A közeli erdő zajából,
Nem hallottam már egyebet:
Csak a zúgó szél zendülését,
Mi észrevétlen vitt, ragadt,
Nagy dolgaidon mámorodni,
Ama kisdéd hajlék alatt,
— Szentlélek Isten!

Majd hitte lelkem álmodozva,
Hogy színről-színre rád talál . . .
Csillagban égő nyelvek ikre,
Itt lent fehér galamb valál.
S ha ez el-elrepült felettem,
Vagy láttam azt lehullani:
Neved siettem áhítattal,
Imádságba sóhajtani,
Szentlélek Isten!

Bolyongtam aztán a világban
Hol megcsufolt a csöcselék;
Szennyes ajakról sár miattad,
— Óh hála! — rám is hullt elég!
De sziklahittal csüggve rajtad,
Én föllebb emelém fejem . . .
S ott égve a három ezer közt,
Tudtam, te vagy, te jársz velem:
Szentlélek Isten!

Egyszer forogtál csak veszélyben,
Hogy lelkem már-már megtagad,
Senyvedve büszke foliánsok,
Koldus, jég tudása alatt! . . .
Ízekre tépve, magyarázva,
Hitem már-már hogy haldokolt,
E bölcseségből mi kimentett:
Az első kép varázsa volt,
Szentlélek Isten!

S ím' most is, e nagy alkalommal,
Az hajtja porba térdemet:
— Míg lelkém, mint lég naphevétől,
Az áhitattól átremeg!
S hogy hitem így, a régi lánggal

Még újra-újra fellobog:
Nem kérhetek én soha tőled,
Más lelki, szent ajándékot,
Szentlélek Isten!

Szabolcska Mihály.

Közügyeink.

Utóhangok az esztári lelkészválasztáshoz.

(Vége.)

III.

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

A debreczeni ev. reform. egyházmegye 1889. április 11-én tartott közgyűlése 5. sz. határozatával az esztári lelkészválasztás ügyét szavazattöbbséggel közigazgatási ügynek minősítette. E határozat ellen felebbezésemet azonnal bejelentettem, nem lévén sem törvény, sem egyházkerületi végzés olyan, mely a közgyűlés határozatát indokolhatná. Eljárásom helyes voltának igazolására elég volna az egyházi törvény 212. §-ára hivatkoznom, melynek értelmében a szabálytalan lelkészválasztások ügyében egyházmegyei bíróság ítél. Ugyde miután épen a választás szabálytalan voltának el nem ismerése indította a közgyűlés többségét határozatának meghozatalára, kénytelen vagyok eljárásomat a törvényre és egyházkerületi határozatokra hivatkozással bővebben indokolni.

Az egyházi törvény 189. §-a világos szavai szerint: a lelkészválasztása a fentebbi §-okban megállapított osztályozás és minősítvény korlátai között kijelölés által történik, tehát maga a törvény is a választás lényegéhez tartozónak nyilvánítja a jelölést, a mi nem is lehet másképen, mert jelölés nélkül választás nem eszközölhető. Ha már ezek szerint a jelölés szükségképpen előfeltétele a választás megejthetésének, ebből a legtermészetesebben következik, hogy a jelölés szabályellenes volta szabályellenessé teszi a választást is. Már pedig a jelölés szabálytalanságát feltétlenül igazolja az, hogy nem tartattak meg a jelölő bizottság tagjai által az egyházi törvény 187. §-a alapján megalkotott s a tiszántúli egyházkerület 1883. szeptemberi jegyzőkönyvének 215. sz. a. olvasható lelkészválasztási szabályok, midőn a II. b) pontja alá erőszakolva kijelöltetett Biber József b.-újfalui segédlelkész, kinek egyik bizonyítványa kitűnő ugyan, de a második bizonyítványban két kitűnővel két jeles áll szemközt. S ha már nem is hivatkozom arra, hogy az egyházkerület által kitűnőül körözöttek között neve elő nem fordul, hivatkoznom kell az egyházkerület 1887. évi májusi jegyzőkönyvének az általános osztályzatra is vonatkozó 82. számára, melynek 10. §-a értelmében általános osztályzattal jeles (kitűnő) az, kinek minden tantárgyból jelese vagy legfeljebb egy jó (jeles) osztályzata van. Ily körülmények között én öt kitűnő bizonyítványúnak s szolgálati ideje után a másodosztályú esztári egyház lelkészi állomására kijelölhetőnek nem tartottam, jóeleve megjegyezvén, hogy esetleges megválasztásához consensust nem adhatok s nem is adok mindaddig, míg az ügy törvényes ellátásban nem részesül. Eljárásom igazolására hivatkozom az 1883. április egyházkerületi közgyűlés 132. sz. határozatának végbekezdésére, melynek értelmében a lelkészjelölő bizottság eljárása ellen csak tisztán alaki tekintetben

tétethetik kifogás: a mennyiben netalán a majd hozandó részletesebb szabályok sértetnének meg. Miután már én a lelkészjelölő bizottság többségének eljárása által épen a lelkészválasztási szabályok megsértését láttam s miután az egyházi törvény 131. §-a szerint hivatalomnál fogva az egyházkerületi határozatok végrehajtására tartozom vigyázni, mert az esetleges mulasztásokért az egyházi törvény 179. §-a szerint fegyelmi eljárás alá vonhatás terhe mellett felelős vagyok: a hivatolt 132. sz. határozatban fentartott, sőt felfogásom szerint egyenesen kötelességemmé tett jognál fogva óvásomat megtettem, tehát a választás elleni felszólamlást jó-eleve bejelentettem s azt úgy a jelölő bizottságnak, mint a választó egyháznak tudomására juttattam. S noha az 1883. szept. hó 215. sz. egyházkerületi határozatnak végén ez áll, hogy a lelkészjelölő küldöttségnek a törvényt és ezen szabályokat sértő eljárása ellen emelt panaszok csak a lelkészválasztási szabálytalanságok ellen intézett felebbezéssel kapcsolatosan terjesztethetnek fel és bíráltnak el: álláspontomhoz most is feltétlenül ragaszkodom, mert én választási szabálytalanság ellen emeltem fel szavamat, a jelölés is a választás keretébe tartozván. Én nem panaszt tettem a jelölő bizottság eljárása ellen, mely engem különben sem sértett meg, hanem kifogásomat, óvásomat jelentettem be s tartom fent a 132. sz. határozat értelmében. S ha az egyház tagjainak még indokolatlan panasz is elegendő arra, hogy az egyházmegyei és egyházkerületi bíróság valamely lelkészválasztási ügyben ítéletet hozzon, mint ezt az egyházkerületi bíróság 1885. aug. hóban 378. sz. a. hozott határozatában a résztői lelkészválasztásra vonatkozólag tette, a mikor az egyháztagok által a panasz a jelölés ellen s azon okból tétetett, mert az általok óhajtott, de nem jogosult pályázó nem jelöltetett, tehát nem alaki hiba fordult elő, mely által a szabályok sértettek volna meg: bizony a törvény s szabályok megtartása feletti örködésre felelősség terhe alatt kötelezett esperes is elvárhatja azt, hogy az általa kifogásolt ügy legalább törvényes formák közt láttassék el ítélettel s így legalább annyi méltánylatban részesüljön, mint az egyháznak többi tagjai.

De a debreczeni egyházmegye közgyűlése nem ismervén el álláspontom jogszerű voltát s az ügyet közigazgatási hatóság elé tartozónak állítván, 7. sz., általam a fentebb elmondottak után szintén felebbezett határozatában felhív az esperesi consensus kiadására.

Mindenesetre feltűnő az, hogy bár a consensus ki nem adása miatt tartja a gyűlés maga elé tartozónak az esztári lelkészválasztás ügyét, mégis belemegy annak érdemileg tárgyalásába s felolvastatván a lelkészjelölő bizottság jegyzőkönyvét, s az én bírósághoz intézett előterjesztésemet, nem csupán a consensus ki vagy ki nem adása felett határoz, hanem ítéletet hoz a lelkészválasztás ügyében, elfogadásával egy indítványnak, mely a később részletesen elbírált indokolás után a következőt javasolja: „Mondja ki az egyházmegyei közgyűlés, hogy az 1888. szeptember 30-án Esztárban lefolyt lelkészválasztást az egyházi törvény 204. §-a értelmében érvényesnek tekinti s esperes urat felhívja, hogy beleegyezését a választott lelkész meghívására adja ki“.

Ha csupán a consensus ki vagy ki nem adása felett határozott volna a közgyűlés, ezt még valamennyire lehetne érteni, mert az egyházi törvény 43. §. b) pontja értelmében a lelkész- és tanítványválasztási és bekebelezési ügyek csakugyan

az egyházmegyei közgyűlés tárgyai közé soroztatnak, igaz ugyan, hogy tévedésből előtte van eme pár magyarázó szó: a törvény értelmében, — és épen ez teszi indokolatlanná az egyházmegye eljárását, mert a törvény értelmében az nem joga az egyházmegyei közgyűlésnek, hogy szabálytalannak jelzett választáshoz consensus-t adasson, mivel az ily választások épen a törvény értelmében bíróság elé tartoznak; tehát a közgyűlés, véleményem szerint, nem tehetett volna egyebet, minthogy ez ügyet tudomásul vevén, bírósághoz útasítsa.

Érezte is ezt az indítvány, s épen azért kívánta kimondatni az egyházmegye által azt is, hogy a választást érvényesnek tekinti, csakhogy, felfogásom szerint, ez által a közgyűlés bírósági gyűléssé változtatta át magát, lelkészválasztás ügyében határozván.

Hivatkozik továbbá az egyházmegyei határozat az egyházi törvény 204. §-ára, mely szerint az esperes az engedély megtagadásáért az egyházi közhatalóság irányában mindenkor felelős. Csakhogy itt is az a kis tévedés van, hogy az idézett helyet megelőzőleg ez is olvasható: az esperesi megegyezés, bár szabályszerű választás mellett megtagadható, s nyilvánvaló, hogy szabályellenes választásról itten nincsen említés s épen azért kellett volna bíróságilag ellátni az ügyet, hogy az mondja ki, mint illetékes hatóság, az ítéletet; különben ha a törvénynek ezen §-a úgy szólana is, hogy azt a szabályellenes választásokra is lehetne alkalmazni, akkor sem az következik abból, a mi ki van hozva, hogy t. i. mivel az esperes a consensus megtagadásáért felelős, tehát a választás törvényes s consensus kiadandó, hanem az, hogy felelősségre vonják őt a fegyelmi törvények útján s épen e célból igyekezzenek kideríteni, ha vajjon igazságosan és törvényszerűen járt-e el vagy sem?

Majd hivatkozik az indokolás az egyházi törvény 214. §-ára, mint a melyben kitűzött határidőn belül vád nem adott be. Én nem értem akkor, mit tettem az által, hogy már a jelölés alkalmával kinyilvánítottam kifogásomat, ezt a jegyzőkönyvbe bevéttem, az esztári egyházat tudósítottam, a választás megtörténte után a consensuskérő levélre a presbyteriumnak hírül adtam, hogy miután a választás a jelölés szabálytalan volta miatt szabálytalan, az ügy törvényes ítélettel ellátásáig beleegyezést nem adhatok; ha mindez nem felszólalás, még pedig olyan, mely 14 napon belül történt, akkor csakugyan igaz lesz az, hogy az esperes semmi, az ő szava és tette, ha kötelességteljesítésről van szó, számításba nem jön. Különben tisztelettel megjegyzem, hogy a bírósághoz terjeszteni kért felszólamlásom is 14 napon belül — a mint keltje és esperesi naplóm igazolhatja — az ügyiratok mellé volt már csatolva.

Az egyházi törvények 192. §-ára hivatkozás, mely szerint a lelkészjelölő bizottság minden az érdekelt egyháztól vagy egyházmegyétől eredő útasítás nélkül, sőt annak kizárásával végzi teendőét, nem értem, miként lehet indok a consensus kiadása mellett épen akkor, midőn a lelkészjelölő bizottsági jegyzőkönyvben a Biber kijelölése mellett egyik indokul épen az esztári egyház kívánsága hozatik fel? De meg e törvényből hogy lehet azt kimagyarázni — midőn ott egyházmegyéről és egyházzal van szó, — hogy az egyházkerületnek az egyházi törvény 187. §-a alapján megalkotott lelkészminősítési szabályzatát s határozataiban adott útasításait is mellőzni kell s hogy lehet logikusan így határozni, hogy miután a lelkészjelölő bizottságnak minden az érdekelt egyháztól vagy egyház-

megyétől eredő útasítás nélkül, sőt annak kizárásával kell végezni teendőjét: tehát az egyházkerületi lelkészválasztási szabályzat mellőzésével, az érdekelt egyház kívánságára szabályellenesen jelölt egyén megválasztása megerősítettik. Azonban megmondja az indoklás első pontja ez eljárás helyességének indokát is, mivelhogy „a lelkészjelölő bizottság az 1886. aug. 9—12. napjain tartott egyházkerületi közgyűlés 279. sz. végzése szerint felhatalmaztatott, illetőleg jogkörébe tartozónak mondatott ki a lelkészi bizonyítványok és oklevelek tárgyában esetről-esetre határozni és ítélni“. Csak hogy e határozat azon alkalomból hozatott, midőn egy segédlelkész az egyházkerületet kéri arra, hogy az ő oklevelének értékét — eltekintve a rendes szokástól — végzésileg határozza meg. S midőn az egyházkerületi közgyűlés — meg lévén alkotva a lelkészminősítési szabályok s a törvények értelmében a lelkészjelölő bizottságok jogkörébe tartozván a jelölés — egy minden ok nélkül beadott ily tartalmú kérvényt az idézett végzéssel elutasított, vajjon ez által azt mondta-e ki, hogy a lelkészjelölő bizottságok a megalkotott lelkészminősítési szabályok mellőzésével saját belátásokra s ítéletökre hallgatva, minden törvény ignorálásával határozzanak a pályázók bizonyítványai felett? Ha ez lett volna célja, vajjon épen azon egyházkerület alkotván meg az érvényben álló szabályokat is, nem tette volna-e ki nyíltan, hogy a lelkészjelölő bizottság határoz a szabályok mellőzésével saját belátása szerint? Én azt hiszem, hogy ezt tette volna, de mert nem tette s az illető kérvényező a lelkészjelölő bizottság hatáskörére figyelmeztetve elutasította, nyilvánvaló, hogy az egyházi törvény 189. §-át szem előtt tartotta, mely pedig az osztályozás és minősítvény korlátai közötti jelölésről szól s miután ezen osztályozás és minősítvény korlátai az 1883. szept. közgyűlés 215. sz. határozatában ki vannak mutatva, a kérvényező, illetve a pályázókat a jelölő bizottsághoz méltán útasította, annyival inkább, mert nem áll az, hogy a jelölő bizottság felelősség nélkül végzi teendőjét, reá is vonatkozván az egyházi törvény 179. §-a, mely őt eljárásáért felelőssé teszi.

Azt hiszem törvényre s egyházkerületi határozatokra hivatkozással mutattam ki, hogy a debreczeni egyházkerület közgyűlése hatáskörét teljesen átlépte, midőn mint közigazgatási hatóság ítelt az esztári szabálytalanul lefolyt lelkészválasztás felett s indokai, melyek által a választás megerősítését s a consensus kiadását elhatározta, mellette semmit nem bizonyítanak. Tisztelettel kérem azért a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, méltóztassék az egyházi törvény 212. §-a értelmében az esztári lelkészválasztás ügyét — melyre vonatkozólag az 1883. áprili egyházkerületi közgyűlés 132. sz. határozata alapján óvó figyelmeztetésemet idejében megtettem — az egyházkerület határozatát megváltoztatva, szabályszerű ítélettel ellátás céljából bírósághoz útasítani. S mivel a debreczeni egyházkerület közgyűlése, tehát tanácsbírái is ez ügy elbírálásába már befolytak s így az egyházi törvény 261. §-a szerint azt bírónilag ítélettel el nem láthatják, az ügy végleges eldöntésére hivatalból delegált bíróság kiküldése iránt intézkedni méltóztassék.

IV.

A tiszántúli ev. reform. egyházkerület 1889. május havában tartott közgyűlésében az esztári lelkészválasztás ügyében hozott határozat.

Olvastatott a debreczeni egyházkerületének f. évi április 11-én tartott közgyűlésében az esztári lelkészválasztási ügyben 5. 6. 7. számok alatt hozott következő végzései:

Olvastatott az egyházkerületi esperesnek a végzések ellen fölterjesztett felelőzése.

A tárgyalás megkezdetvén, elsőben is az illetékeség kérdése képezte a tanácskozás tárgyát és többféle indítványok tétetvén, miután szóló nem jelentkezett, elnök feltette a kérdést, hogy a fennforgó esetben a közgyűlés a közigazgatási hatóságokat tartja-e illetékeseknek az eldöntésre? Igen vagy nem?

A szavazás fennállás által eszközöltetvén, 36 igen szavazattal 13 ellenében: határozatott,

minthogy az egyházi törvény 212. §-ában meg vannak határozva azok az esetek, melyekben lelkészválasztási ügyben a bíróság ítél, a fennforgó eset pedig a 212. §-ban jelölt esetekhez nem tartozik; és minthogy az egyházi törvény 43. §. b) pontja szerint a lelkészválasztási ügyek a 212. §-ban meg nem említett esetekben a közgyűlés hatásköréhez tartoznak, kimondja az egyházkerületi közgyűlés, hogy a fennforgó lelkészválasztási esetben a közigazgatási hatóság az illetékes.

Az illetékeség kérdése eldöntetvén, világi elnök fölteszi a kérdést, hogy a debreczeni egyházkerületi közgyűlésnek az esztári lelkészválasztási ügyben hozott megerősítő határozata elfogadtatik-e? Igen vagy nem?

Az egyházkerületi közgyűlés a választást megerősíti s felhívja illető esperest a beleegyezés kiadására.

Íme szíves olvasó ezekből, a mindkét oldalról felhozott érvek egybevetéséből, mérlegeléséből megalkothatod magadnak az ügy igaz állásának képét s levonhatod a következtetéseket, tanulságokat. Én ezek közül végbefejezésül csak azt az egyet említem föl, hogy íme megvalósult, mit nekem a debreczeni reformált főiskola ez ügy ilyenmű eldöntésébe mindkét fórumon befolyt egy tisztelt jogtanára mondott: „Nem mindig az az igazság, a mi az igazság“.

Dávidházy János,

debreczeni ev. reform. egyházkerületi esperes.

Egy megtörtént dolog.

Ajánlva a tiszántúli egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottságának becses figyelmébe.

Örömmel telik el a tiszántúli egyházkerület lelkészeinek szíve a felett, hogy vannak már valahára ezen egyházkerületnek is — kitűnő szerzők által készített — egyforma népiskolai tan- és vezérkönyvei, melyeket népiskoláiban kötelezővé tett s a melyeknek használatba vétele által az egyöntetűséget e téren is elérni igyekeznek. Én legalább mindjárt megjelenésük után örömmel vétettem ezeket használatba a felügyeletem alatt álló népiskolákban, — s azóta is, ha községünk határán iskola állítatik fel, — az iskolafentartóknak legmelegebben ajánlom ezen tan- és vezérkönyvek behozatalát. De hogy a legnemesebb szándékot sokszor miként hiúsítja meg a könyvtáros rideg, bizalmatlan eljárása, — arra nézve akarok röviden egy esetet elmondani, a mely szerintem megérdemli a népiskolai tanügyi bizottság nagybecsű figyelmét.

Ugyanis, — községünk határának tőszomszédságában a sárospataki főiskola nagyterjedelmű birtokán tek. Haraszi Tivadar mózes vallású bérlő úr, — a ki mellel megjegyezve mind a négy gyermekét ref. lelkész által kereszteltette s ev.

ref. vallásban óhajtja neveltetni, — a mult 1888. év őszén saját költségén egy pusztai iskolát állított fel s a mellé egy tanítói állomást rendszeresített. A tanító-szerzéssel és iskolafelügyelettel alulírottat bízta meg, kikötvén, hogy a tanító ev. ref. vallású legyen. Miután a debreczeni és nagykőrösi tanítóképezdénél hasztalan zörgettünk egy alkalmas tanítóért, nyílt pályázat útján választottunk egy ev. ref. tanítót s mult év október 1-én megkezdődött a tanítás. Tankönyvül kizárólag a tiszántúli egyházkerület kiadványai lettek megállapítva, melyeket alulírott útasítása folytán meg is rendelt az illető tanító ifj. Csáthy Károly debreczeni könyvárusnál. Hetek teltek el azután, de sem válasz, sem könyv nem érkezett. Majd az illető iskolatulajdonos írt s kérte a könyvek utánvétellel küldését. Erre azonban nevezett könyvárustól egy levelező-lapon szóról-szóra következő válasz érkezett:

„Tek. Haraszi Tivadar úrnak p. Istvánháza. Tegnapról és előbbi levelét vettem, melyben kitünteti ön, hogy 10%-el és utánvétellel küldjem a könyveket; nagy sajnálatomra azonban sem 10%-el, sem utánvétellel nem küldhetem, mivel nekem is 10% van mellette. A könyvek ára következő. Az összes könyvek értéke 9 frt 67 kr, szállító levél 6 kr, összeg = 9 frt 73 kr. Kérem postaútalvánnyal beküldeni, minek vétele után a kívánt műveket lesz szerencsém megküldeni. Tisztelettel ifj. Csáthy Károly könyvkereskedése. Debreczen 15/XII. 88.“

Nem is szólva a levél első részében foglalt 10% engedménnyről, mely a kötelezett 5% helyett tévedésből kéretett; nem említve Csáthy Károly úrnak azon eljárását sem, hogy ő az 5% árengedményt csupán az egy műből rendelt 10 példány után érti és számítja, holott — szerintem — bár szerződését teljesen nem ismerem — helyesebb volna ezt általában az egyházkerület, habár különböző művekből rendelendő kiadványainak 10 példányától számíttatni, — csupán azon gyakorlatellenes, más kereskedőnél s különösen könyvkereskedőknél nem tapasztalható, s mondhatnám, nevetséges eljárásra akarok néhány megjegyzést tenni, a mely e levél végső soraiban foglaltatik s a mely ez ügynél méltán „botránkozás köve“ lett.

Ugyan hol hallotta azt Csáthy Károly úr, hogy a vevő hitelezzen a kereskedőnek, és ismeretlen kereskedő oly feltétlen bizodalmat követeljen a rendelőtől, hogy az rendelmenyének árát előre beküldje? Vagy talán azt gondolta, hogy olyan egyennel volt ügye, kinél kockázttatva lett volna önnek 9 frt 73 kros hitele?; — de hiszen az utánvétel nem is kockázttatató hitel s legfőlebb a postaköltség vész el, ha a küldemény ki nem váltatik.

Egyszóval bármi volt az ok, szerintem Csáthy Károly úrnak ezen eljárása, nem helyes, nem tapintatos, nem kereskedőhöz s nem egy egyházkerület bizományosához illő volt; mert így nem hogy terjednének, de sőt más kereskedők szolgálati és hitelkészsége folytán leszoríttatnak a térről egyházkerületünk kiadványai. Fájdalom, így történt itt is; az illető iskolafentartó úr sértett helyzetében rögtön a budapesti könyvkereskedők egyikéhez fordult, — a ki aztán gyorsan és készségesen küldötte meg az állam népiskolai kiadványait. Csupán a vallástani kézi- és vezérkönyvek vannak még hátra; azokat már valahogy kerülő úton rendeltem meg a bizományos úrtól; mert féltő, hogy még 50—60 krig sem hitelezne az illető iskolafentartó úrnak.

Ezt a megtörtént dolgot pedig ajánlom a tiszántúli népiskolai tanügyi bizottság nagybecsű figyelmébe, — nehogy az

egyházkerület kiadványainak terjesztése körül nyilvánuló jóakarát más helyen is. ily tőlünk nem függő ok miatt hajótörést szenvedjen.)*

Tisza-Kürt, 1889. májushó.

Szük Károly,
ev. reform. lelkész.

K ü l f ö l d.

A németalföldi ref. gyülekezet Elberfelden.

(Folytatás.)

Kohlbrügge született Amsterdamban 1803. aug. 15-én s meghalt Elberfelden 1875. márcz. 5-én. Kiképeztetését a szülővárosában levő Athenaeumban nyerte; a theológián kívül nagy szorgalommal tanulta a philosophiát, történetet, különösen pedig a keleti nyelveket is. Nappal tanult, éjjel atyja mellett segédkezett ennek szappanfőző üzletében. Atyja halála, ki egyedüli támasza, vigasztalója, barátja volt, mélyen megrendíté. Dacz, kétkedés, hitetlenség mélyen elfogta szívét. Végre az egekben trónoló megkönyörült az árván és pártütőn s egy fény sugar nyomult a lélek sötétségébe a próféta eme szavaival: „Bár a hegyek megindulnak és a halmok megrendülnek; az én irgalmasságom pedig tőled el nem távozik és az én békeességemnek szövetsége meg nem tántorodik, azt mondja a te könyörülő Urad!“ (Ésa. 54, 10.). Atyja halála után a proponensi vizsgát nemsokára letévén, a „Herstelde Luthersche Gemeente“-ben¹⁾ mint segédlelkész alkalmaztatott. A rationalistikus lelkészekkel való összeütközése — mert az elkülönülés daczára a lelkészek és előkelők közt itt is hódított ekkor a rationalismus — elbocsáttatását vonta maga után. „A gyülekezetből kivetett“ ifjú Utrechtbe távozott, hol a szentírás tanulmányozására fordítá minden idejét s 1829. jun. 4-én a 45-dik zsolttárról írt „Specimen philologico-theologicum“ cz. értekezésével megszerzé a doktori fokot. Luther, Calvin, Olevianus írtaiban való elmélyedés azon meggyőződésre vezette, hogy a református tan a leghelyesebb. Lelkiismeretétől hajtva, ezen egyházba való felvételét kérte, de itt a régi vallástételekhez ifjú tüzzel ragaszkodó Kohlbrügge előtt jónak tarták az egyház kapuit bezárni, mindenféle módot felhasználván arra nézve, hogy őt kifáraszták, hogy így aztán tervét előbb-utóbb feladja. 1833-ban egészségi szempontból a Rajna vidékén utazást tévén, meghívásra Elberfelden is megjelent, hol ekkor Krummacher Dániel Gottfried hirdeté a ref. tant. Felszólíttatván, itt és a környéken többször prédikált. Egyik prédikációja, melyet Róm. 7, 14. felett tartott, igen nagy hatást keltett; velős vonásokkal rajzolja ebben, hogy az ember, a bűn alá lévén rekesztetve, minden cselekedetét összevéve sem képes Isten előtt kedvességet nyerni s hogy a törvénynek kárhóztatnia kell

*) Azon megjegyzéssel adjuk ki e felszólalást, hogy Cs. K. úr nem bizományosa már az egyházkerület népiskolai kiadványainak. Ma már mindhárom debreczeni könyvkereskedőnél (Telegdi K. Lajos, Csáthy Károly, László Albert) megrendelhetők azok. Szerkesztő.

¹⁾ A lutheranus egyház Hollandiában 1791-ben a rationalismus nagymérvű benyomulása következtében kétfelé szakadt, a mennyiben az orthodox irányúak kiváltak az egyházból s a fentmondott névvel — visszaállított lutheranus gyülekezet — nevezik magokat. A különzés — bár az ellentétek nem oly élesek, mint korábban — mai napig is fennáll.

mindent, a mi embertől származik. „Nincs is azért sehol más-hol tanács és vigasztalás, mint egyedül Jézus Krisztusnál, a mi Urunknál, ki a törvényt övéinél betölté és mindeneket eivégzett, ki bünt, ördögöt, halált, poklot, haragot, pert, kárhozatot népéről magára vett, ki magát önként adná örök tulajdonul övéinek, hogy azok egészen — testestől-lelkestől — ő benne legyenek és ő benne bírjanak mindenha kegyelmet, igazságot, hitet, békét, örömet, szentséget, vigaszt és erősséget, tisztességet, uralmat mindenek felett, szabadulást és örök életet“. Sokan nem érték őt meg s antinomissal vádolák, mint a ki a törvényt megkerülni akarja.²⁾ Egyéb prédikációi is mindig nagy közönséget vonzának a templomokba. Azonban minél tömöttebbek lőnek a templomok, minél gyűjtőbbak szónoklatai, az említett ok miatt, de mert azon gyanúba is esett, hogy az uniónak és az állami ágendának, melynek a Wupperthalban vala keresztülvitele már ekkor czélba vétetett, ellenzője, — annál nagyobb mérvben szaporodtak ellenségei is, végre is az üldözés és odium theologicum miatt távozni kényszerült, mint az igazság hű bajnoka áldott emléket hagyván maga után hátra. Utrechtbe visszavonulva, ismét a bibliát tette tanulmányozásának főtárgyává. Ennek gazdag gyümölcse a rómaiakhoz írt levél 7-ik fejezetének mélyen beható magyarázata, melyben logikai élességgel választja szét a bűn és kegyelem, a törvény és evangelium fogalmait. Másik munkája ez időből Máté evangeliuma 1-ső fejezetének magyarázata, mely egyrésztől czáfolatul szolgált korábbi barátjának, Da Costának azon állítására, hogy Krisztust a Dávid fia név és Dávid trónjához való jog nem Mária, hanem József után illeti, másrésztől pedig és főképp Csel. 2, 30. igazságának megvédésére irányult. 1839-ben az u. n. „Afgeschiedene Kerk“³⁾ lelkészi állást ajánlott fel neki, mivel azonban a separatiónak barátja egyáltalában nem volt, határozottan kijelenté, hogy ezen egyház kebelébe nem lép. Egészsége megrendülvén, 1846. tavaszán orvosi tanácsra Godesbergbe távozott. Itt érte az elberfeldiek megtisztelő bizalma. Élete további folyama e gyülekezetével teljesen össze van forrva, ennek körében élt és munkálkodott ő ezután Isten dicsőségére s a gyülekezet nagy áldására. Mielőtt tárgyamra térnék, csak azt említem még meg, hogy e férfiú különösen mint exegeta és homileta érdemel kiváló figyelmet. Egyházi beszédeiből nemcsak az elberfeldiek s általában a német református körök merítettek s meríthnek ma is bőszeges lelki táplálékot, hanem azok közül számos fordítottat le holland, angol, francia és cseh nyelvekre s mindenütt közkeveltségnek örvendenek; magyarul is jelent meg e beszédekből három füzet Rác Károly jeles fordításában.⁴⁾

²⁾ Az antinomismus vádját határozottan elhárítja róla az „Erläuternde und befestigende Fragen und Antworten zum Heidelberger Katechismus“ cz. munkájában a 87. kérdésre tett magyarázata.

³⁾ A rationalismus káros befolyása nemcsak — mint fentebb említettett — a lutheránus, hanem a református egyházban is szakadást idézett elő. Nevezett egyház a németalföldi ref. egyházzal szemben hű maradt a ref. hitvalláshoz, különösen pedig a dordrechtii zsinat határozataihoz; jellemző sajátága még, hogy istenitisztelei alkalmával kizárólag Dávid zsoltárait használja. 1869-ben egy másik separatióval, mely hasonló okból vált ki, egyesülvén, előbbi nevét „keresztyén-református“-sal cserélte fel.

⁴⁾ Bővebb életrajza az általam forrásokul használt művekben található. A magyarul kiadott egyházi beszédek ily címet viselnek: „Mennyei lépcső. Egyházi beszédek. Irta Dr. Kohlbrügge Frigyes Hermann, elberfeldi ref. lelkész. Fordította Rác Károly, ménes-gyoroiki ref. prédikátor. Kiadta Dr. Böhl Eduárd ref. hitta-

Mint említettük, a református egyház jogai mellett híven kitartó elberfeldiek Kohlbrüggét óhajták megnyerni pásztorul. Küldöttség kereste őt fel, mely azon kéréssel fordult hozzá, hogy költözzék Elberfeldre s a hajdani ref. gyülekezet ezen elárvult tagjai között hirdesse Isten igéjét; — azonban — mint fentebb láttuk — a különzésnek ellensége lévén, kitért a meghívás elől. A megújuló kérelemnek s barátai sürgetésének hosszas vonakodás után végre mégis kénytelen volt engedni, de azon elhatározással ment Elberfeldre, hogy mindent megtesz a szakadás megakadályozására s az egyházba a béke és egység visszaállítására. Hogy szándéka nem sikerült, az nem rajta, hanem a lelkészek és presbyterium ellenséges magatartásán múlt.

Fogarasi Bálint.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A pünkössti ünnepkövetségi választás f. hó 1-én tartatott meg főiskolánkban. Az ifjak 2-án délelőtt 9 órakor választásaikban megerősítettvén, immár eloszlottak nagy egyházkerületünk különböző vidékeire. — A főiskolai hittanszaki önképző Társulat 100 frttal belépett a „Magyar Prot. Irod. Társaság“ alapító tagjai közé. — F. hó 4-én az akadémiai tanárkari gyűlésen megválasztott a jövő iskolai évre az új akadémiai igazgató Balogh Ferencz úr személyében. Erőt és egészséget tisztelt kartársunknak és barátunknak nehéz munkájához! Szénior pedig Szaboleska Mihály úr lesz. Lapunk olvasói előtt nem ismeretlen Sz. M. úr neve. Szép költői lélek ő, kinek lendületes, igaz érzésre, mély hitre valló válaszos költeményeit szívesen, örömmel szoktuk közleni. Megválasztása által megtörte tanárkarunk azt a régi szokást, hogy csak az osztályok elsői lehetnek e főiskolában széniorok. Ő nem tartozott a legelsőkhöz, de három évi esküdtfelügyelősége és köztanítósa alatt annyi érdemet szerzett magának, hogy a tanárkar csak jól értett kötelességet teljesített akkor, midőn a jeles ifjút a széniori díszes hivatalra emelte. Esküdtfelügyelők és köztanítók lesznek jövőre Tóth József, Tóth István és Szécsi Miklós, kik mellé a mostani IV-ed éves hittanhallgatók közül Báthory Gábor és Kazay Gyula választattak meg.

A Bethlen-főiskola örömnapja. Nem mindennapi ünnepélyt ült e hó 2-án a nagy-enyedi Bethlen-főiskola. Ekkor avatták fel enyedi testvéreink a főiskola újonnan emelt épületét. Az ünnepély méltóságát nagyban emelte azon körülmény, hogy a szokásos évi tanári értekezlet, mely már a hatvanas években működött, s mely hatalmas lendítője volt erdélyi hitfeleink tanügye fejlődésének, ugyanitt, ez alkalommal tartotta ülését s ugyanekkor foglalta el ünnepélyesen két újonnan választott főiskolai tanár tanszékét. Az ünnepélyen nem csak Szász Domokos püspök jelent meg, de több esperesen s vidéki lelkészen, tanítókon kívül ott voltak az országos tanáregyesület és a budapesti ev. ref. theol. akadémia képviselői is. A dunamelléki püspök, a debreczeni, pápai és sárospataki főiskolák üdvözlét küldtek; a vallás- és közoktatásügyi miniszter üdvözlét a személyesen megjelent Kárfy Titusz min. tanácsos tolmácsolta. Léleekben ott voltunk mi is erdélyi testvéreink öröm-

nár a bécsi cs. kir. ev. theol. intézetben. Sárospatak. Nyomatta Steinfeld Béla a ref. főiskola betűivel“. 1875. és 1876.

ünnepélyén, s e helyen is kifejezzük ama kívánatunkat, hogy az enyedi Bethlen-főiskolát az egek Ura az idők végezetéig virágoztassa!

Pünkösti ajándék a protestáns egyházaknak a Curiától.

A magyar királyi Curia Tóth Lajos tiszta-dobi ev. ref. lelkésznek Kolmer József t.-dadai plébános ellenében illetéktelen és törvénytelen elkeresztelési ügyben intézett apellátóját visszautasította azon czímen, mert az 1883. VI. t. cz. 7-ik §-ának egyik esete sem forgott fenn, miért felebbezéssel élni lehetett volna. Az 1889-ik évi konventi jegyzőkönyv 31. pontja szerint a keresztelési és esketési sérelmek ügyében az ev. ref. egyház ismételt felíratára az illetékes miniszter válaszában megsürgetése határozottatott el, — a bíróságok előtt megindított sérelmi ügy pedig úgy intéztetik el, hogy a dolog érdemében a felsőbb bíróságok csak annyit mondanak ki, hogy a törvénytelenül elkeresztelt gyermek keresztelési adatai az illetékes lelkészhez megküldessenek. Szép állapotok ezek bizonyára, a melyekben a házaló, faluról-falura, városról-városra járó fekete lábú jézsuita had kétségkívül gyönyörködhetik és gyönyörködik is.

Károli Gáspár emléke. Szokolay József pusztajárási lelk. úr 1 frtot küldött be hozzám e czélra, melyhez ő 80 krral, Kálmán Lajos úr 20 krral járult. E pénzt kétfelé osztva, a síremlékre gyűlt eddig nálam 56 frt, a szellemi emlékre 48 frt 50 kr, együtt 104 frt 50 kr, mely összeget takarékpénztárba helyeztem. Debreczen, 1889. junius 6. Csiky Lajos.

Felhívás az „Eötvös-alap“ érdekében. Tisztelettel alulírottak azon kérelemmel fordulunk a hazai tanító-egyesületek mélyen tisztelt elnökeihez, intézkednének arról, hogy egyesületeik részéről, a mennyiben eddigelé a 100 frtnyi tagsági tőkét, avagy az egyesületi rendes tagok után járó 10—10 krajczárnyi tagdíjat be nem szolgáltatták volna, ez irányban az alapszabályok által előírt kötelezettségeiknek elég tétessék, hogy így képviselőik által részt vehessenek az „Eötvös-alap“ jótéteményeit kiosztó, f. é. augusztus 20-án tartandó közgyűlésen. Egyúttal tisztelettel felhívjuk az „Eötvös-alap“ tagjai közé felvett kartársakat, hogy az 1887—88-ik esztendőre járó 1 frtnyi évdíjajukat annyival is inkább siessenek még a f. év augusztushó 20-káig beszolgáltatni, minthogy alapszabályaink értelmében azon tagok, a kik két egymás után következő esztendőben kötelezettségeiknek eleget nem tesznek, az „Eötvös-alap“ jótéteményeire való igényeiket elvesztik s az újonnan történő belépés alkalmával is csak úgy szerezhetik azokat vissza, ha be nem szolgáltatott évdíjajikon kívül a 20 frtos örökös tagsági díjnak negyedrészt a kellő időben befizetik. Végül felhívjuk az „Eötvös-alap“ ügye iránt érdeklődő kartársakat, tegyenek meg a maguk körében mindent arra nézve, hogy a magyarországi tanítóegyesület jótékony intézete kötelezettségeinek és céljainak minél teljesebb mértékben megfelelhessen. Kísértsék meg az illetékes iskolai hatóság beleegyezésével a növendékek körében is a krajczáros gyűjtéseket és buzdítsák az

„Eötvös-alap“ támogatására első sorban azon kartársakat, a kik mind ez ideig távol tartották magukat a kartársi közérzület által létre hozott országos jótékony tanítói segélyegyesülettől. Kéréseinket mélyen tisztelt kartársaink jóindulatába ajánlván, maradtunk tisztelettel. Budapest, 1889. május 12. Péterfy Sándor, elnök. Luttenberger Ágost, titkár.

Megjelentek. A magyar állam közigazgatási jog a. Kézikönyv a joghallgatók és szigorlók használatára. A legújabb törvények és rendeletek alapján írta Dr. Csiky Kálmán jogtudor, a m. kir. József-műegyetemen a közigazgatási jog nyilvános rendes tanára, tudomány-egyetemi magántanár. Második kötet: A közigazgatási jog anyagi része. Budapest, Pallas 1889. Ára 2 frt 40 kr. Gondoskodtunk e műnek részletesebb ismertetéséről, mint a mely lelkészeinket is közlelő érdeklő jogi kérdések fejtegetésével sokat foglalkozik. Ugyancsak Dr. Csiky Kálmántól a népiskolai tankönyvek tárában megjelent 42 lapon egy Magyar Alkotmánytan, mely kellő bevezetés után a családról, a községről, a törvényhatóságokról, az államról s az állampolgári jogokról és kötelezettségekről s végre az egyházakról tárgyal. A népiskolai tankönyvirodalom iránt érdeklődő férfiak figyelmét fölhívjuk e műre. Megjelent Budapest Lampel Róbertnél. Ára 24 kr. — A tiszántúli ev. ref. egyházkerület térképe, melyet főiskolánkban theológiát végzett Zoltai Lajos tervezett és rajzolt. Lapunk jövő számában részletesen fogjuk ismertetni.

Szerk. posta. S. J., E. I., K. L. Kocsordi urak czikkeire mielőbb, az elsőre már jövő számban sor kerül.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Helyreigazítás.

A pápai ev. ref. főgymnasiumban betöltendő természettani tanszékre vonatkozó s a Debreczeni Protestáns Lap f. évi junius 1-én megjelent 22. számában közölt pályázati hirdetés következőleg igazítottatik ki:

1) Az alapfizetés 1000, azaz: ezer forint s ötödéves pótlék az 1887-iki székesfehérvári gyűlés jegyzőkönyve 92. sz. alatt körvonalozott módozattal.

2) A megválasztott tanár egy évi próbaidő leteltével állandósítottatik.

Kocs, 1889. junius 4.

László József,
főisk. gondnok.